

НОВ КРУГ

Елизабета Бандиловска
Весна Мундишевска-Велјановска

Јованка Денкова
Љубинка Донева
Ѓорѓи Зимбаков
Трајче Кацаров
Ели Маказлиева
Марина Мијаковска
Жаклина Михајлова
Ана Петреска
Христо Петрески
Анита Пешиќ
Јордан Поп-Илиев
Мито Спасевски
Васил Тоциновски

Даниела Андоновска - Трајковска
Весна Мојсова-Чепишевска

НОВ КРУГ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА КНИЖЕВНОСТ
ЗА ДЕЦА И МЛАДИ

НОВ КРУГ

творештво - преводи - прикази

1 / 2019

ТЕМАТ:
МАКЕДОНСКАТА ЛИТЕРАТУРА ЗА ДЕЦА И МЛАДИ
ОВДЕ И СЕГА

1/2019

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ
ЗА КНИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦА И МЛАДИ

НОВ КРУГ

1/2019

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА КНИЖЕВНОСТ
ЗА ДЕЦА И МЛАДИ

"НОВ КРУГ"

1/2019

Издавач: Издавачка куќа "Феникс" - Скопје
ул. "Костурски херои" бр.35
тел./факс: (02) 3246193; 3137047; 3238036
e-mail: fenixsmk@hotmail.com

Директор: Васил Петрески

Главен и одговорен уредник: Проф.д-р Христо Петрески

Уредник: м-р Ана Петреска

Редакција:

Проф. д-р Вања Ангелова (Бугарија); Ана Багрјана (Украина);
Проф. д-р Ивица Баковиќ (Хрватска); Мирослав Демак
(Словачка); Душан Гуришиќ (Црна Гора);
Доц. м-р Трајче Кацаров; Олга Лалиќ - Кровицка (Полска);
м-р Жаклина Михајлова (Австралија);
Јованка Стојчиновиќ Николиќ (Босна и Херцеговина);
Гакомо Скоти (Италија); Проф.д-р Стана Смиљковиќ
(Србија); Проф.д-р Мито Спасевски (Македонија);
Проф.д-р Васил Тоциновски (Македонија);
Ерол Туфан (Турција); Драгица Шредер (Германија);
Проф.д-р Antonio Roberto Chiacchiari Filho (Бразил);
Наташа Швикарт (Словенија)

Издавачки совет:

Проф.д-р Елизабета Бандиловска; Проф.д-р Виолета Димова;
Проф.д-р Виолета Мартиновска; проф.д-р Кристина Николовска;
Проф.д-р Мишел Павловски; Проф.д-р Благоица Петковска;
Ректор Јордан Плевнеш; Проф.д-р Емил Сулејмани ;
Проф.д-р Весна Мојсова - Четшевска

Компјутерска подготовка: Светлана Ивановска

СОДРЖИНА

Наместо воведник:

Проф. д-р Христо Петрески
КАДЕ Е, КАЈ СЕ КРИЕ МАКЕДОНСКАТА ЛИТЕРАТУРА
ЗА ДЕЦА И МЛАДИ?! 7

ТЕМАТ 11
МАКЕДОНСКАТА ЛИТЕРАТУРА ЗА ДЕЦА
И МЛАДИ ОВДЕ И СЕГА 11

Проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска
КНИГИ ЗА ДЕЦА ШТО ОТВОРААТ НОВИ ПОЛИЊА НА ИНТЕРЕС 11

Проф. д-р Мито Спасевски
СОВРЕМЕНАТА МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА
ЗА ДЕЦА И МЛАДИ ОВДЕ И СЕГА 20

Проф. д-р Васил Тоциновски
СПИСАНИЈАТА И КНИЖЕВНОСТА ЗА ДЕЦА И МЛАДИ 22

Доц. м-р Трајче Кацаров
ПРОТИВ СВЕТОТ НА СТРАВОТ, НЕМОЌТА И ГЛАДУВАЊЕТО 27

Проф. д-р Елизабета Бандиловска
ЛИТЕРАТУРАТА ЗА ДЕЦА И МЛАДИ – ДЕНЕС И ОВДЕ 31

М-р Ели Маказлиева
ЛИТЕРАТУРАТА ЗА ДЕЦА И МЛАДИ НА НАШИВЕ ПРОСТОРИ 35

Љубинка Донева
ТЕМИ И МЕТОДИ ЗА ПРИВЛЕКУВАЊЕ ДЕЦА-ЧИТАТЕЛИ 43

М-р Ѓорѓи Зимбаков
МОЖНОСТ НЕШТАТА ДА СЕ ПРИДВИЖАТ НАПРЕД 50

Филип Димкоски
ОВДЕ И СЕГА - ОД РЕАЛНОСТА НЕ ТРЕБА ДА СЕ БЕГА! 53

ТВОРЕЧКА РАБОТИЛНИЦА 57

Христо Петрески
ЛИТЕРАТУРА ДЕТСКА 57

Весна Мундишевска-Велјановска
ТРИ ПЕСНИ 59

Даниела Андоновска - Трајковска
ДВА РАСКАЗА 62

Жаклина Михајлова
ДВЕ ПЕСНИ 65

МОСТОВИ 67

Анита Пешиќ 67

ОД МОЈ АГОЛ 69

Јордан Поп-Илиев
ЧЕТИРИ КАРИКАТУРИ 69

ПАНОПТИКУМ 71

Проф. д-р Јованка Денкова
БОИТЕ НА ДЕТСКИОТ СВЕТ НА МАРИНА МИЈАКОВСКА 71

М-р Ана Петреска,
ДЕТЕТО ВО МАКЕДОНСКИОТ СОВРЕМЕН РАСКАЗ 77
(најнова литературна продукција)

М-р Ана Петреска,
НОВИТЕ И НЕОБИЧНИ РАСКАЗИ - БАЈКИ ВО КНИГАТА
„ЧОВЕЧУЛЕЦ“ ОД АЛЕКСАНДАР ПРОКОПИЕВ 86

Д-р Марина Мијаковска
СВЕЗДЕНОТО НЕБО НА ДЕТСТВОТО 95

БОИТЕ НА ДЕТСКИОТ СВЕТ НА МАРИНА МИЈАКОВСКА

Навистина е неизмерно длабоко пријатно чувството кога ќе почувствуваме порив треба да проговориме за збирка песни наменети за децата. Но, тоа чувство е уште попријатно кога тоа се така да кажеме, делумно наменски песни за деца, затоа што се насловени како Новогодишни и се во пресрет на дочекот на Новата 2019 година, како и новогодните празници кои следуваат по неа.

Но, да одиме по ред. Во збирката песни за деца насловена како „Новогодишни детски песни“¹ од Марина Мијаковска, објавена 2017 година провејуваат, а велиме провејуваат зашто сите песнички се игриви и весели како снегулките кои провејуваат на ветрот. Значи, провејуваат четириесет песни за деца, но посветени на децата од различни различни возрасни групи.

Ако се осврнеме на тематско-мотивскиот слој во збирката, лесно ќе се констатира дека темите на интерес на авторот осцилираат околу новогодните празници и новогодниот амбиент. Авторот не се задржува само на ова туку како и секој автор за деца, тој на себе ја презел грижата за едуцирање на младите читатели, односно преку убавиот збор да им се внуши, да им се влее на децата љубов кон своето, кон татковината, кон својата култура и историја. Сето тоа, авторката Мијаковска го постигнува така што проговорува со јазикот на детето, се загледува во неговите очи, душа и сосема лесно и природно, проговорува од позиција на дете, дете кое е заинтересирано за светот околу себе. Зашто, детето е битие кое има богата фантазија и сака да истражува и да пронаоѓа големи нешта во навидум мали и безначајни предмети. Затоа во песната „Песничка“ поетесата ќе воскликне со детски глас: „Сакам да бидам поет,/ да го видам сиот свет/мориња, океани сини/ и сите светски убавини!/ („Песничка“)

Преку една ненаметлива постапка, авторката најпрвин ќе проговори за оние новогодните празници кои следуваат веднаш по Нова Година, како Коледе, Бадник и Божиќ. На овој начин, едуцирајќи ги децата, околу начинот на празнувањето на овие празници, кога низ сите луѓе струи тој христијански дух, дух на милосрдие на толеранција, воедно, авторот авторката на неусилен начин на децата им влева љубов кон својот јазик, култура и идентитет. Кога во својата „Коледарска песна“ авторката пее за празникот Коледе, кој кај најмладите раѓа многу радост, заради одењето на малите коледари по куќите во маалото, и мноштвото подароци кои ги добиваат, авторката ги споредува коледарите со мали ангели, зашто според народното верување, токму тие се оние кои во тие денови, ја воспоставуваат врската меѓу земниот и хтонскиот свет, но и

¹ Марина Мијаковска, Новогодишни детски песни, 2017.

го најјавувањето на малиот Бог, со следниве стихови: „По небесните скали/ на земјата слегуваат/ анѓелчиња мали/ („Коледарска песна“).

Сфаќајќи ја сериозно својата улога на едукатор на младите читатели, Мијаковска го најјавува пристигањето на следниот празник – Бадник и во стиховите од истоимената песна, таа уште во првиот стих ги поучува децата на датата на која се чека овој дамнешен наш празник, како и топлината на родителскиот дом која притоа се чувствува, а во кој дом централно место има мајката, при приготвувањето на бадниковата вечера со сите намирници и јадења кои треба да ги има на трpezата: „На шести јануари сите сме збрани дома./ Бадникова вечера мама цел ден спрема./ Бадемчиња, лешниччиња, костенчиња, /Бомбончиња, лепче со паричка, Во чинијата ќе имам и баничка! / Божиќни песни околу елката / во радост сите пеат,/ среќни ѕвезди срце ми греат“ („Бадник“). Навистина, песна исполнета со семејна топлина и љубов, кога срцето трепери од моментот на собирање на членовите на семејството на трpezата.

И најголемиот христијански празник – Божиќ, не останал надвор од поетовото интересирање, каде повторно се посочува датата на празникот 7 јануари, како и многубројните желби и благослови кои се искажуваат притоа.

Кога зборуваме за новогодишните празници, вредно за спомен е дека авторката посветила големо внимание на сите оние реквизити, предмети, појави и слично кои го симболизираат доаѓањето на Новата година: Дедо Мраз, со подароците и пакетчињата кои ги носи на децата од нас. Аеродром (локализацијата и топонимите од Скопје се многу важни за доживувањето на книгата како блиска, своја), китењето на елката, врнењето на снегот и правењето на Снешкото, шлапкањето во самиот снег. Оваа нејзина дебитантска книга се осврнува на еден многу важен момент од човековиот живот, Новогодишните празници, вклучително и оние најголеми христијански празници, во зимскиот снежен амбиент, кога надвор е студено, но привлечно за најмладите заради снегот кој неотповикливо ги повикува со својата белина, како да им пее привлечна песна која ветува многу игра и весела детска смеа.

Претходно споменатата локализација, односно прецизирањето на наши топоними, придонесува децата да ја восприемаат книгата и да ја сфатат како одраз на нивните мисли и чувства. Такво чувство буди и спомнувањето на с. Чешиново, Кочанско, каде поетесата евоцира настани од детството кога за време на зимскиот распуст одела во посета на баба си и дедо си. Песната е посветена на нив, а во сеќавањето останал споменот на бабината пита: „Баба Вита меси со праз пита./ Кучето Шарко цел ден низ двор скита./ Дедо Дине од лов се враќа/ и секогаш дивеч фаќа/ („Баба и дедо“).

Навистина, поетесата Мијаковска, се обидува и успева да му пријде на животот на детето од сите страни на неговиот интерес. Не е случајно што таа ја опева и опсесијата на детето со животинскиот и растителниот свет, зашто детето е битие кое силно ја чувствува природата. Оттука, не нè зачудува фактот што паралелно со уживањето на детето во зимскиот амбиент, авторката ја опева и вљубеноста на детето во останатите годишни времиња. Така во песната „Кокиче“ го опева будењето на природата и

предвесниците на пролетта по зимската заспаност, а во песната „Бубамара“ поетесата се свртува и кон бубамарите, пчелките и останатите инсекти на пролетта. Исто така, детето чувствува емпатија кон сиот жив свет, па и кон мрзеливата мравка („Мравка“), со што на досетлив начин авторката ја осудува мрзеливоста, но се предочува идејата дека треба да се биде трудољубив: „Студот прозорците ги шара./Кога е мрак/ Една мрзелива мравка пред кукниот праг/нови остатоци од храна бара“/. И во песната „Мачор“ се опева еден мрзлив мачор, но неговата палава и игрива природа, овде поетесата ја споредува со мало разиграно дете кое се гали со сите, но и многу вешто ги затскрива своите палавости и немирлаци: „Со сите се гали/ и во дворот прави нереди мали./ Никогаш не е крив/ со долгиот опаш сив“/.

Оваа дебитантска книга за деца од Марина Мијаковска, е повеќефункционална, и во неа се преплетуваат забавното и креативното, така што авторката во текстот вметнала осумнаесет илустрации за кои дури дава и насоки-предлози како децата да се обојат. И не само тоа, по последната песна, таа им остава простор на најмладите поетски да ја изразат својата новогодишна желба. На тој начин, интеракцијата на поетот со децата остварува уште едно творечко-креативно ниво, покрај она каде децата можат да се забавуваат и да ги обојат подарените илустрации.

А боите, се чини ја имаат примарната улога во оваа поетска збирка, затоа што детската фантазија нема граници, па благодарение на таа фантазија, детето може да создаде и куќичка во различни бои, па дури и сиот свет, поточно страните на светот имаат различни бои: „На исток има свезди во боја сива/ на запад коњче со црвена грива./ На југ пеперутка лета со црвени крилја/ на север сино море и цвет во боја лила/“ („Бои“). Низ детските очи светот ги има сите бои и детето ги сака сите нив, па затоа кога врне дожд му е тешко да одбере чадор во една боја.

Авторката го чувствува сензибилитетот на современото дете, па и на балоните во различни бои се наоѓаат јунаците од актуелните цртани филмови кои го привлекуваат детското внимание како Сунѓер Боб, Пепелашка, Том и Џери, Заспаната убавица, Снежана и седумте џуциња, итн. („Новогодишни балони“).

Во контекст на претходно кажаното дека оваа поетска збирка е наменета за младите читатели од различни возрасни групи, не нè зачудува фактот што поетесата Мијаковска посветила стихови и за оние први трептежи на детската душа, заради првите симпатии од училиштето, па симпатизираното девојче со своите црни плетенки и убави фустанчиња е „убаво како роса“ („Девојчето од шесто А“), за да во „Љубовна детска песничка“ поетесата испее длабоко вистините стихови за суштината на животот – љубовта: „Љубовта е птица шарена,/до бескрајот да лета е надарена!/ Таа има долги широки крилја/ и на сите во животот ни дава сила“/.

За крај, само ќе потсетиме дека детето е битие за кое е карактеристичен хедонизмот и радоста кон живеењето, па затоа детето посакува топол дом, со што повеќе браќа и сестри, со баби и дедовци, кои ќе му прават пити од праз и слатко од дуњи, кои ќе си играат со него, ќе го даруваат со подароци, едноставно ќе му го забавуваат животот, а поетесата Марина Мијаковска, тоа одлично го постигнала со оваа збирка, која

иако е објавена во 2017 година, сега е вистински подарок и за нашите најмлади, но и повозрасни читатели од Штип, поточно за сите оние кои во себе сè уште ја носат радоста кон живеењето.